

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่ทำประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกรในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการศึกษาเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไม่ทำประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกรในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ และยังทำให้เกษตรกรบางรายที่ไม่ทราบเรื่องการประกันภัยข้าวนาปีได้รับทราบถึงโครงการนี้ ซึ่งเป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรในการป้องกันความเสี่ยงภัย ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ ใช้เป็นข้อมูลและเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการดำเนินการวิจัย เพื่อตอบคำถามของโจทย์วิจัย เอกสารและงานวิจัยต่างๆได้นำมารวบรวมและแบ่งตามหัวข้อดังต่อไปนี้

2.1 การจัดการความเสี่ยงในการปลูกข้าวนาปี

2.1.1 นิยามความเสี่ยง

ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และส่งผลกระทบ หรือสร้างความเสียหายหรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งในระดับองค์กร ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคลได้ (ฉัตรมงคล, 2550)

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหลความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ซึ่งไม่พึงประสงค์ที่ทำให้งานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด (สุวรรณ, 2550)

ความเสี่ยง หมายถึง สิ่งต่างๆที่อาจกีดกันการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ความเสี่ยงทำให้เราไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความเสี่ยงทำให้เราไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ตามกิจกรรม โครงการที่เรากำลังทำเป็นประจำ ซึ่งเรียกว่า Operational Risk อาจเป็นความเสี่ยงทางด้านยุทธศาสตร์ ทางด้านการแข่งขัน ทั้งหมดอยู่ที่ว่า อะไรเป็นเป้าหมาย อะไรเป็น

วัตถุประสงค์ที่เรากำหนดไว้ และหากจะดูเรื่องของความเสี่ยงจะดูที่เรื่องปัญหาและอุปสรรคว่าคืออะไร หรือจะดูว่าอะไรคือ “ตัวขัดขวาง” ความสำเร็จ (ชัยณรงค์, 2554)

สรุปความหมายของ “ความเสี่ยงภัย” ได้เป็น 5 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1) ความเสี่ยงภัย หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความเสียหายในความหมายนี้หมายถึง สภาวะการณ์ที่อาจจะต้องเผชิญกับความเสียหาย หรือสภาวะการณ์ที่อาจจะมีความเสียหายเกิดขึ้น โดยระบุออกมาเป็นค่าความน่าจะเป็นในรูปของตัวเลขหรือร้อยละได้ โดยค่าจะอยู่ระหว่างศูนย์และหนึ่ง (ไม่ครอบคลุมความน่าจะเป็นเป็นศูนย์และหนึ่งเพราะศูนย์หมายถึงกรณีที่ไม่มีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายเลย ส่วนหนึ่งหมายถึงกรณีที่จะเกิดความเสียหายขึ้นแน่นอน ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการจัดการความเสี่ยงภัย) หรืออีกนัยหนึ่ง ความเสี่ยงภัยตามความหมายนี้จะหมายถึงโอกาสที่จะเกิดความเสียหายหรือไม่เกิดความเสียหาย ซึ่งเรายังไม่ทราบแน่ชัดว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่นั่นเอง ตัวอย่างของความเสี่ยงภัยในความหมายนี้ เช่น ถ้าพูดว่ารถยนต์ในกรุงเทพมหานคร มีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุร้อยละ 5 ก็หมายความว่าในจำนวนรถยนต์ 100 คัน มีโอกาสที่รถยนต์ 5 คัน จะได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุดังกล่าว (แต่เหตุการณ์จริงๆ จะเกิดขึ้นหรือไม่ยังไม่มีการทราบ)

2) ความเสี่ยงภัย หมายถึง ความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสียหาย ในความหมายนี้ถือว่าเป็นความหมายที่กว้างที่สุดของคำว่าความเสี่ยงภัย และเป็นความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจกัน นั่นคือ ความเสี่ยงภัยหมายถึงความเป็นไปได้ที่จะเกิดความเสียหายขึ้นต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของมนุษย์ ซึ่งคำว่า “ความเป็นไปได้” ในที่นี้จะหมายถึงความน่าจะเป็นที่เหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้น โดยมีค่าอยู่ระหว่างศูนย์และหนึ่ง แต่ไม่สามารถระบุค่าความน่าจะเป็นออกมาเป็นตัวเลขหรือร้อยละที่แน่นอน

3) ความเสี่ยงภัย หมายถึง ความไม่แน่นอน ในความหมายนี้จะหมายถึง ความไม่แน่นอนต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้น โดยมองจากการรับรู้หรือความนึกคิดของมนุษย์เกี่ยวกับความไม่แน่นอนนั้น เช่น การที่เด็กไร้เดียงสาเล่นปลั๊กไฟ โดยที่ตัวเขาไม่เคยรู้มาก่อนถึงภัยร้ายแรงอันอาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากไฟฟ้าดูด อย่างนี้ถือว่าเขาไม่รู้สึกละเลยว่าการทำเช่นนั้นมีความเสี่ยง หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือ การที่โคลัมบัสเล่นเรือออกไปทางทิศตะวันตก ทั้งๆที่ยังไม่รู้ว่ามีโลกกลมหรือโลกแบนนั้น ในใจของโคลัมบัสเองก็จะรู้สึกว่าคุณมีความเสี่ยงภัยต่อการที่อาจจะตกไปจากขอบโลกกล่าวโดย

สรุป ความเสี่ยงภัยในแง่นี้ หมายถึง ภัยอันตรายอันอาจจะเกิดขึ้นที่ไม่ได้วัดด้วยความน่าจะเป็น หากแต่วัดด้วยระดับของความเชื่อ การรับรู้หรือความรู้สึกของมนุษย์นั่นเอง

4) ความเสี่ยงภัย หมายถึง ความผันแปรของผลลัพธ์ที่แท้จริงจากผลลัพธ์ที่คาดไว้ใน ความหมายนี้เป็นการมองความเสี่ยงภัยตามแบบนักสถิติ ที่ถือว่าข้อมูล โดยทั่วไปจะต้องมีผลลัพธ์ที่ คาดไว้ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หรือความแปรปรวน ส่วนที่แปรไปจากผลลัพธ์ที่คาดไว้เองที่ นักประกันภัยจัดว่าเป็นความเสี่ยงภัย เช่น บริษัทประกันภัยหาค่าคาดหวังเกี่ยวกับอัตราไฟไหม้บ้าน ในเขตกรุงเทพมหานครเอาไว้ว่า บ้าน 100,000 หลังที่ทำประกันไว้ จะมีประมาณ 100 หลังที่จะ ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากไฟไหม้ อย่างไรก็ตาม ค่าคาดหวังนี้อาจจะไม่ถูกต้องร้อย เปอร์เซ็นต์ ในความเป็นจริงอาจจะมีบ้านที่ถูกไฟไหม้เพียง 90 หลังหรือ 110 หลัง ซึ่งค่าที่เบี่ยงเบน ไปจากค่าคาดหวังนี้เอง คือความเสี่ยงภัยในความหมายนี้

5) ความเสี่ยงภัย หมายถึง ความน่าจะเป็นที่ผลลัพธ์ใดๆจะแตกต่างไปจากผลลัพธ์ที่คาดไว้ ในความหมายนี้จะคล้ายคลึงกับความเสี่ยงภัยในความหมายที่ 4 ต่างกันก็เพียงว่าความเสี่ยงภัยใน ความหมายนี้จะหมายถึงความผันแปรไปจากความน่าจะเป็นที่คาดไว้ (ในรูปของอัตราส่วนหรือร้อยละ) ในขณะที่ความเสี่ยงภัยในความหมายที่แล้วจะหมายถึงความผันแปรไปจากผลลัพธ์ที่คาดไว้ (ในรูปของจำนวน) ตัวอย่างของความเสี่ยงภัยตามความหมายนี้ก็คือ สมมติให้ข้อมูลเกี่ยวกับอัตราการ ตายของคนไทยในอดีตพบว่าคนอายุระหว่าง 21-25 ปี จะมีความน่าจะเป็นของอัตราการตาย 1 ต่อ 1,000 คน ดังนั้น ความเสี่ยงภัยก็คือ ความเบี่ยงเบนของความน่าจะเป็นของผลลัพธ์ว่าจะผิดไป จากที่คาดไว้หรือไม่เท่าใด (โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิตสำหรับผู้จัดการยุคใหม่, 2544)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น โครงการวิจัยนี้ได้นิยามว่า “ความเสี่ยงภัยในการ ประกอบอาชีพเพาะปลูกข้าวนาปี” ว่าหมายถึง เหตุการณ์ภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นภายใต้ สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและไม่คาดคิดทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงภัยในการประกอบอาชีพ เพาะปลูกข้าวนาปี ส่งผลกระทบและสร้างความเสียหายต่อข้าวในพื้นที่นาของเกษตรกร มีผลให้ ไม่ได้ผลผลิตตามที่ตั้งเป้าหมาย หรือคาดการณ์ไว้

2.1.2 ความเสี่ยงภัยในการปลูกข้าวนาปี

ภัยธรรมชาติในรอบ 10 ปี และในรอบปี พ.ศ. 2550 ที่ผ่านมามีพบว่า ประเภทของภัยที่เกิดขึ้น กับเกษตรกรสูงสุดส่วนใหญ่จะเป็นภัยแล้ง รองลงมา แมลง ศัตรูพืช อุทกภัย โรคระบาด และ

วาทภัย ซึ่งจะวนเวียนกันเกิดในทุกรอบการผลิต (การจัดการความรู้สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2551) การทำนาก็เช่นเดียวกับการประกอบธุรกิจการค้าอื่น ย่อมมีความเสี่ยงเป็นธรรมดา ความเสี่ยงนั้นก็มีหลายด้าน ด้านที่สำคัญก็คือ ความเสี่ยงอันเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม ศัตรูพืช ซึ่งทำความเสียหายให้แก่ชาวนาเป็นอันมากในแต่ละครั้งที่เกิดภัยธรรมชาติ บางครั้งก็ถึงกับหมดเนื้อหมดตัว ในอดีตที่ผ่านมาชาวนาไทยได้รับความเสียหายเพราะภัยธรรมชาติมาแล้วมากมาย (สุรศักดิ์, 2550) แต่สาเหตุความเสี่ยงที่สำคัญในการปลูกข้าวนาปีซึ่งทำการเพาะปลูกในช่วงฤดูฝนคือ ปัญหาอุทกภัยน้ำป่าไหลหลาก ซึ่งจะเข้าท่วมพื้นที่นาก่อให้เกิดความเสียหายแก่เกษตรกรไม่มากนักน้อยตามระดับความรุนแรงในการเกิดอุทกภัยของพื้นที่ หนึ่งในพื้นที่เสี่ยงในการเกิดอุทกภัยในฤดูข้าวนาปีก็คือ พื้นที่ในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากลักษณะของพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา มีลำน้ำแม่ใจไหลผ่าน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยผ้าห่มปกจึงกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงน้ำป่าไหลหลากและเกิดอุทกภัยตามมา เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีจึงมีความเสี่ยงเป็นอย่างมากในการประกอบอาชีพในการเพาะปลูกข้าวนาปี

2.1.3 การจัดการความเสี่ยงภัยในการปลูกข้าวนาปี

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลักสำคัญของเกษตรกรไทยส่วนใหญ่ ซึ่งต้องประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ภัยเหล่านี้เป็นความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการลงทุนของเกษตรกร ทำให้รายได้ลดลงไม่พอยังชีพ ต้องกู้ยืมเงินเข้าชากมาลงทุนทำการเกษตรใหม่ บางรายไม่มีทุนจึงไม่สามารถทำการเพาะปลูกต่อได้แม้ภาครัฐจะให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติทุกปีปีละไม่ต่ำกว่า 1,500 ล้านบาท คิดเป็นมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 6,000 ล้านบาท แต่ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรก็ยังมิได้หมดไป และมีแนวโน้มค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกปี ดังนั้นการจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติในการผลิตของเกษตรกรจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องจัดหาวิธีการที่ดีที่สุดมาดำเนินการกับความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้น เพื่อลดความเสียหายจากภัยนั้นๆ โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด และทำให้เกษตรกรไม่ต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนทั้งภายในและภายนอกและภายในระบบมาประกอบอาชีพเกษตร เกิดเป็นหนี้สินซ้ำซากและไม่สามารถหลุดพ้นความยากจนได้ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2551)

1) ประเภทของความเสี่ยงภัย

ความเสี่ยงภัยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.1) ความเสี่ยงภัยแท้จริงและความเสี่ยงภัยที่มุ่งแก้ไข

1.1.1) *ความเสี่ยงภัยที่แท้จริง* เป็นความเสี่ยงภัยที่มีโอกาสที่อาจจะเกิดความเสียหาย หรือไม่เกิดความเสียหายขึ้นถ้าไม่มีสาเหตุนั้นเกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงภัยที่เกิดกับบ้าน มีหลายประการ เช่น อัคคีภัย ฟ้าผ่า แผ่นดินไหว ลมพายุ น้ำท่วม และภัยธรรมชาติอื่นๆ ถ้าหากมีสาเหตุหนึ่งสาเหตุใดที่กล่าวมานี้บ้านทั้งหลังอาจจะพังหรือได้รับความเสียหายได้ แต่ถ้าหากไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น บ้านหลังนั้นก็ยังคงอยู่ในสภาพเดิม โดยที่เจ้าของบ้านไม่ประสบความสูญเสียทางการเงินหรือได้รับกำไรจากการที่ไม่มีเหตุการณ์เกิดขึ้น ผู้ที่เดินทางโดยรถโดยสารประจำทางมีความเสี่ยงภัยต่อการที่อาจประสบอุบัติเหตุ เพราะการห้อยโหนรถโดยสารประจำทางนั้น เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น บุคคลนั้นอาจได้รับบาดเจ็บต้องเสียดำรักษาพยาบาล แต่ถ้าหากไม่มีอุบัติเหตุใดๆ เกิดขึ้น เขาก็จะเดินทางถึงที่หมายโดยสวัสดิภาพ

ตัวอย่างข้างต้น ถ้าเจ้าของบ้านหรือบุคคลที่โดยสารรถประจำทางได้เอาประกันภัยนั้น ๆ ไว้ เขาก็จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากบริษัทประกันภัย ไม่เกินความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยไม่มีส่วนที่เป็นกำไรจากการประกันภัยนั้น

1.1.2) *ความเสี่ยงภัยที่มุ่งแก้งกำไร* เป็นความเสี่ยงภัยที่มีโอกาสขาดทุน คຸ້มทุน หรือได้กำไร เช่น ผู้เล่นการพนัน อาจจะประสบกับการขาดทุนเพราะแพ้พนัน เสมอตัว หรือได้กำไรจากการเล่นการพนัน ผู้ที่ลงทุนในธุรกิจอาจประสบกับภาวะขาดทุน คຸ້มทุน หรือได้กำไรหากการลงทุนนั้นประสบผลสำเร็จ บริษัทประกันภัยโดยทั่วไป จะรับประกันภัยเฉพาะความเสี่ยงภัยแท้จริงเท่านั้น และโดยปกติไม่สามารถรับประกันความเสี่ยงภัยที่มุ่งแก้งกำไรได้

1.2) ความเสี่ยงภัยต่อส่วนรวม และความเสี่ยงภัยจำเพาะ

1.2.1) *ความเสี่ยงภัยต่อส่วนรวม* เป็นความเสี่ยงภัยที่มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจพื้นฐาน โดยส่วนรวมหรือต่อคนจำนวนมาก หรือกลุ่มคนจำนวนมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเงินฝืด การว่างงาน สงคราม แผ่นดินไหว อุทกภัย ฯลฯ ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถควบคุมมิให้เกิดขึ้นได้

1.2.2) *ความเสี่ยงภัยจำเพาะ* เป็นความเสี่ยงภัย ที่มีผลกระทบต่อและก่อให้เกิดความเสียหาย จำเพาะเจาะจงต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น และ

บุคคลเหล่านั้น สามารถควบคุมการเกิดภัยดังกล่าวได้ เช่น การเกิดเหตุรถชนกัน ไฟไหม้บ้าน เป็นต้น

ความเสี่ยงภัยจำเพาะนี้ เป็นความเสี่ยงที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจประกันภัย ในขณะที่การเสี่ยงภัยต่อส่วนรวมควรเป็นภาระหน้าที่ของรัฐ โดยปกติบริษัทประกันภัยจะสามารถรับประกันภัยการเสี่ยงภัยต่อส่วนรวมได้ในขอบเขตอันจำกัดเท่านั้น

1.3) ความเสี่ยงภัยที่ผันแปรได้และความเสี่ยงภัยที่คงที่

1.3.1) ความเสี่ยงภัยที่ผันแปรได้ คือ ความเสี่ยงภัยที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ แล้วก่อให้เกิดความเสียหายในทางการเงินแก่เจ้าของทรัพย์สิน เช่น การเปลี่ยนแปลงในรสนิยมของผู้บริโภค ทำให้พ่อค้าบางรายประสบภาวะขาดทุนเพราะผลิตสินค้าออกมาแล้วจำหน่ายไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้า ซึ่งเมื่อราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นมาก ผู้บริโภคอาจจะไม่บริโภคสินค้าประเภทนั้น ความเจริญก้าวหน้าในเทคโนโลยี ทำให้ผู้ผลิตบางรายสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพดีขึ้น และมีราคาถูกลง ทำให้ผู้ผลิตอื่นๆ ซึ่งผลิตสินค้าชนิดเดียวกันแต่มีคุณภาพต่ำกว่าหรือราคาแพงกว่า ประสบกับปัญหาในการจำหน่ายสินค้านั้น เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่นเก่าขายไม่ได้ เป็นต้น

1.3.2) ความเสี่ยงภัยที่คงที่ คือ ความเสี่ยงภัยที่เกิดจากสาเหตุอื่นๆ ที่ไม่ขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจ เช่น ภัยธรรมชาติต่างๆ ความไม่ซื่อสัตย์ของพนักงาน เป็นต้น

1.4) ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันภัยได้ และความเสี่ยงภัยที่เอาประกันภัยไม่ได้

1.4.1) ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันได้ คือ ความเสี่ยงภัยที่มีลักษณะเป็นความเสี่ยงภัยแท้จริง เหมาะสมที่จะเอาประกันภัยได้ และเป็นความเสี่ยงภัยที่มีผลกระทบเฉพาะบุคคลเท่านั้น เช่น กรณีที่ไฟไหม้บ้านหนึ่งหลัง หรือหลายหลังในละแวกเดียวกัน โดยหลักการแล้ว ความเสี่ยงภัยที่จะเอาประกันภัยได้ จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญหลายประการ จึงจะเกิดความเหมาะสมถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่จะเอาประกันภัยได้

1.4.2) ความเสี่ยงภัยที่เอาประกันไม่ได้ ในการรับประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยจะไม่สามารถรับประกันความเสี่ยงภัยได้ทุกประเภท เนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้คือ การขาดสถิติ การรับประกันภัยต้องอาศัยสถิติซึ่งรวบรวมจากประสบการณ์ในอดีตเป็นหลักในการพิจารณาการกระจายความเสี่ยงภัย ฉะนั้น ความเสี่ยงภัยที่ไม่อาจคำนวณจากข้อมูลในทางสถิติ จึงไม่

สามารถเอาประกันภัยได้ เช่น ผู้ขายปลีกลินค้าเกี่ยวกับแฟชั่น ไม่อาจเอาประกันภัยต่อความเสียหายอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแฟชั่นโดยกะทันหันได้ ความเสี่ยงภัยที่ขัดต่อกฎหมาย หรือผลประโยชน์ของสาธารณชน เช่น ผู้ขับขี่ยานพาหนะไม่สามารถเอาประกันภัยคุ้มครองการเสียชีวิตเมื่อกระทำผิดกฎจราจร หรือคนทุจริต ไม่สามารถเอาประกันภัยการกระทำผิดของตนได้ การไม่มีส่วนได้เสียที่จะเอาประกันได้ ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสีย ในวัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย เขาจะไม่ได้รับความเสียหายจากการเกิดวินาศภัยนั้น แต่อย่างไรก็ดี ฉะนั้นเขาจึงไม่สามารถเอาประกันภัยในสิ่งที่เขาไม่มีส่วนได้เสียได้ ความเสี่ยงภัยที่เป็นมหันตภัย ในทางทฤษฎี เราอาจกำหนดเบี้ยประกันขึ้นได้เสมอไม่ว่าความเสี่ยงภัยนั้นจะมากเพียงใด แต่ในทางปฏิบัติความความเสี่ยงภัยที่เป็นมหันตภัย ถือว่าเป็นความเสี่ยงภัยที่ไม่อาจเอาประกันภัยได้ เช่น ภัยสงครามในบางกรณี

ความหมายของความเสียหายในทางปฏิบัตินี้มีได้ 3 ประการ คือ

- ก. วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัย เช่น บ้าน รถยนต์ หรือชีวิตของคน ฯลฯ
- ข. ภัย ต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ การระเบิด การโจรกรรม การกระทำของคนบ้า จลาจล ฯลฯ
- ค. สถานะที่ทำให้ทรัพย์สินหรือวัตถุ นั้น มีความเสี่ยงภัยที่เกิดขึ้น หรือลดลง เช่น บ้านที่สร้างด้วยไม้ทั้งหลังเป็นความเสี่ยงภัยที่ไม่ดี คนอ้วนมากเป็นความเสี่ยงภัยที่ไม่ค่อยดีเมื่อเทียบกับคนที่มีร่างกายสมส่วน ฯลฯ

ในการพิจารณารับประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยจะต้องพิจารณาว่า วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยนั้น เป็นปัจจัยในการเสี่ยงภัยเพียงใด หรือภัยที่จะให้ความคุ้มครองนั้นเป็นภัยที่สามารถรับเสี่ยงได้หรือไม่ นอกจากนี้สถานะที่ทำให้วัตถุประสงค์ที่เอาประกันภัยมีความเสี่ยงภัยเพิ่มขึ้นอยู่ในสถานะที่เขาควบคุมได้หรือไม่ สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นความเสี่ยงภัยที่ผู้รับประกันภัยจะต้องพิจารณาในการรับประกันภัยทุกครั้ง

2) สถานะที่ส่งเสริมให้เกิดความเสียหาย

หมายถึง สถานะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือ เพิ่มโอกาสที่จะเกิดความเสียหายขึ้นได้ เราสามารถที่จะจำแนกสถานะที่ส่งเสริมให้เกิดความเสียหายออกได้ 3 ประเภทด้วยกัน คือ

- 2.1) สถานะทางด้านกายภาพ เป็นสภาพทางด้านกายภาพของทรัพย์สินหรือวัตถุที่เพิ่มโอกาส ให้เกิดความเสียหายจากเหตุต่าง ๆ เช่น ประเภทของสิ่งปลูกสร้าง เช่น บ้านที่สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง มีโอกาสที่จะถูกไฟไหม้ได้ง่ายกว่าบ้านที่สร้างด้วยคอนกรีต ที่ตั้งทรัพย์สิน เช่น บ้านไม้

ที่อยู่ในบริเวณที่แออัดคับแคบ รถดับเพลิงไม่สามารถจะเข้าถึงได้ ย่อมมีโอกาสถูกไฟไหม้ได้ง่ายกว่าบ้านไม้ที่สร้างอย่างโคดเคี้ยวกลางทุ่งนาเพียงหลังเดียว หรือห้องในอาคารชุดที่อยู่ชั้นสูง ๆ ย่อมมีโอกาสถูกไฟไหม้เสียหายได้มากกว่าห้องในอาคารชุดที่อยู่ชั้นล่างๆ ซึ่งแรงน้ำจากหัวฉีดของรถดับเพลิงสามารถจะฉีดขึ้นไปถึง การใช้สถานที่ เช่น การใช้อาคารเป็นสถานที่เก็บวัตถุระเบิด วัตถุไวไฟต่างๆ เช่น น้ำมันทินเนอ น้ำมันเบนซิน แก๊ส ย่อมมีโอกาที่จะเกิดการระเบิดถูกไฟไหม้ได้ง่ายกว่าอาคารที่ใช้เป็นอยู่อาศัยหรือเป็นสำนักงานธรรมดา สุขภาพของคน เช่น บุคคลที่สูบบุหรี่จำนวนมากในแต่ละวัน ย่อมมีโอกาสป่วยเป็นโรคมะเร็งในปอด วัณโรค โรคหัวใจ หรือโรคความดันโลหิตสูงได้มากกว่าบุคคลที่ไม่สูบบุหรี่ และรักษาสุขภาพของตนเองให้ดีอยู่เสมอ อาชีพของคน เช่น พนักงานส่งเอกสารนอกสถานที่ คนงานในโรงงานอุตสาหกรรม กรรมกรก่อสร้าง มีโอกาสที่จะประสบอุบัติเหตุ ได้รับบาดเจ็บพิการ ทูพพลภาพ หรือเสียชีวิตได้มากกว่าบุคคลที่ทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ระดับบริหาร หรือเสมียนในสำนักงาน

2.2) *สภาวะทางด้านศีลธรรม* เป็นสภาวะที่ส่งเสริมให้เกิดความเสียหายโดยศีลธรรม อันเนื่องมาจากความไม่สุจริตใจ ก่อให้เกิดความเสียหายกับทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้โดยเจตนา อันเป็นการเพิ่มโอกาสให้เกิดความเสียหายขึ้นมากกว่า เช่น เจ้าของธุรกิจบางแห่งที่มีประกันภัยอัคคีภัยไว้ อาจจะวางเพลิงทรัพย์สินของตนที่เอาประกันภัยไว้โดยเจตนา เพื่อหวังเอาเงินค่าสินไหมทดแทน (เงินประกัน) จากบริษัทประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันอัคคีภัยของตน เจ้าของรถยนต์ ที่มีประกันภัยรถยนต์ไว้ เมื่อเกิดอุบัติเหตุ เช่น ถูกรถบรรทุกชนท้ายรถยนต์ของตนที่เอาประกันภัยไว้ เขาอาจจะตกลงรับเงินค่าเสียหายจากคู่กรณี แล้วมาเรียกร้องกับบริษัทประกันภัยอีกครั้งว่า รถยนต์ของตนถูกชนท้ายโดยไม่สามารถหาคู่กรณีได้ ผู้เอาประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคล อาจจะยอมตัดอวัยวะของตนบางส่วน เช่น แขน ขา นิ้ว หรือ เอวของແຫລມ ทิมแทงนัยน์ตาให้บอด แล้วไปแจ้งกับบริษัทประกันภัยว่า เป็นผลจากอุบัติเหตุ โดยหวังจะได้รับเงินค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันภัยตามกรรมธรรม์ประกันภัยอุบัติเหตุส่วนบุคคลของตน ตัวแทนหรือนายหน้าอาจจะขอเอาประกันชีวิตบุคคลบางคน ซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้ว หรือกำลังป่วยหนักด้วยโรคต่างๆ ที่บริษัทประกันชีวิตไม่สามารถจะรับประกันชีวิตได้แน่นอน โดยการปกปิดข้อเท็จจริงเหล่านี้ ภายหลังจากที่บริษัทประกันชีวิตรับประกันชีวิตไปได้ไม่นานก็จะแจ้งว่าบุคคลนั้นได้เสียชีวิตลง และจะขอรับ

เงินค่าสินไหมทดแทนตามกรมธรรม์ประกันชีวิตความเสียหายที่เกิดจากสภาวะทางด้านศีลธรรมนี้ บริษัทประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย

2.3) *สภาวะทางด้านจิตสำนึก* ในการป้องกันภัย เป็นสภาวะที่มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลบางคนที่ได้เอาประกันภัยทรัพย์สินของตนไว้แล้วประมาทเลินเล่อไม่เอาใจใส่ในการป้องกันอุบัติเหตุหรือความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินนั้น โดยถือว่าตนเองได้เอาประกันภัยไว้แล้ว หากมีความเสียหายอะไรเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินที่เอาประกันภัยไว้ บริษัทประกันภัยมีหน้าที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย

ความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยเหตุนี้ มิได้เกิดขึ้นด้วยเจตนาของผู้เอาประกันภัย แต่เกิดจากการขาดความระมัดระวังในการป้องกันภัยตามสมควร เช่น การที่เจ้าของรถยนต์ ที่มีประกันภัยรถยนต์ไว้แล้วขับรถด้วยความคะนอง โดยไม่สนใจว่าอาจจะเกิดความเสียหายต่อรถยนต์ของตน หรือไปทำความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก หรือไปชนคนอื่นบาดเจ็บหรือเสียชีวิตได้ เพราะเข้าใจว่าเมื่อได้ทำประกันภัยไว้แล้ว บริษัทประกันภัยจะชดใช้ ความเสียหายนั้นทุกกรณี ซึ่งความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

3) ขั้นตอนในการจัดการความเสียหาย

ขั้นตอนในการจัดการความเสียหายโดยทั่วไปประกอบด้วย

3.1) การวิเคราะห์ภัยที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย กระทำได้ด้วยการศึกษา และพิจารณาว่ามีความเสี่ยงภัยใดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ เช่น ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้จากอัคคีภัย ฟ้าผ่า ฯลฯ ความสูญเสียจากการที่ธุรกิจหยุดชะงัก ความรับผิดชอบกฎหมายต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลภายนอก บุคคลในวัยและอาชีพที่ต่างกัน ย่อมมีการเสี่ยงภัยที่แตกต่างกัน เช่น นักศึกษามีความเสี่ยงภัยที่จะถูกรถชนในขณะที่เดินบนท้องถนน แต่เจ้าของโรงงานมีความเสี่ยงภัยต่อการที่โรงงานของเขาจะเสียหายโดยอัคคีภัย ฯลฯ ซึ่งต้องวิเคราะห์ว่าผู้ใดมีการเสี่ยงภัยประเภทใดเป็นรายๆไป

3.2) การหาวิธีในการจัดการกับความเสียหาย วิธีต่างๆ ในการจัดการความเสียหายของบุคคลหรือธุรกิจโดยทั่วไปแบ่งออกได้ดังนี้

3.2.1) *การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย* สามารถทำได้โดยการพยายามหลีกเลี่ยงงานหรือ สาเหตุที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น เช่น คนที่กลัวจะเสียชีวิตเพราะเครื่องบินตก ก็

ตัดสินใจไม่นั่งเครื่องบินตลอดชีวิต หรือเราอาจจะหลีกเลี่ยงอุบัติเหตุจากการนั่งสองแถวได้โดยการเปลี่ยนไปขึ้นรถประจำทางหรือรถแท็กซี่แทน

3.2.2) การลดความเสี่ยงภัย เราอาจจะลดความเสี่ยงภัยที่อาจจะเกิดขึ้น โดยลดจำนวนครั้งหรือลดความรุนแรงซึ่งโดยทั่วไปจะกระทำได้ด้วยวิธีดังต่อไปนี้

3.2.2.1) การป้องกันการเกิดความเสียหาย มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายขึ้น การป้องกันเช่นนี้ จะกระทำก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น เช่น การติดป้ายห้ามสูบบุหรี่ในบริเวณ โรงงาน การตรวจสภาพรถยนต์ให้อยู่ในสภาพปลอดภัยอยู่เสมอ การขับรถตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด

3.2.2.2) การควบคุมความเสียหาย มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุม ความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น การควบคุมความเสียหายนี้จะกระทำในขณะที่หรือภายหลังจากที่มีความเสียหายเกิดขึ้น เช่น การที่เจ้าหน้าที่ดับเพลิงทำการดับเพลิงที่เกิดขึ้นอย่างทันทั่วถึง การติดตั้งเครื่องพ่นน้ำดับเพลิง

3.2.2.3) การแยกทรัพย์สิน เช่น การตั้งโรงงานและ โกดังไว้คนละสถานที่ เมื่อเกิดเพลิงไหม้ขึ้นที่หนึ่งทีใด โอกาสที่เพลิงนั้นจะลามไปอีกที่หนึ่ง จะเป็นไปได้ยาก ทำให้ลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น

3.2.3) การรับเสี่ยงภัยไว้เอง คือ การรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภัยไว้เอง ในบางกรณีเราอาจแบกรับความเสี่ยงไว้เอง โดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และอาจจะรับไว้ทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้ ภัยบางอย่างอาจเล็กน้อยจนไม่จำเป็นต้องหาวิธีการจัดการกับความเสี่ยงภัย เช่น ปากกา ดินสอ ซึ่งมีราคาไม่แพงเจ้าของก็ไม่สนใจว่า ทรัพย์สินดังกล่าวจะเสี่ยงต่อการแตกหัก หรือถูกหยิบฉวยไป การที่ผู้เอาประกันภัยรถยนต์เอาประกันภัยรถยนต์แบบมีความรับผิดชอบความเสียหายส่วนแรกไม่เกิน 1,000 บาท สำหรับความเสียหายแต่ละครั้งนี้ก็ถือว่า ความรับผิดชอบความเสียหายส่วนแรกนี้เป็นการรับภาระเสี่ยงภัยไว้เองบางส่วนเช่นกัน

3.2.4) การโอนความเสี่ยงภัย เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยที่ได้รับความนิยมมากที่สุดวิธีหนึ่ง ด้วยการโอนความเสี่ยงภัยที่เกี่ยวกับความเสียหายทางการเงิน และความรับผิดชอบต่างๆ ไปให้บุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งกระทำได้ 2 วิธี คือ

3.2.4.1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัย

หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญาได้รับโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัทอื่นทำความสะอาดภายนอกอาคารสูงๆ

3.2.4.2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปของการประกันภัย โดยวิธีนี้บุคคลที่

มีความเสี่ยงภัยประเภทต่าง ๆ จะโอนความเสี่ยงภัยและความเสียหายทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นไปให้บริษัทประกันภัยในรูปของการเอาประกันภัยไว้กับบริษัทประกันภัย ในรูปของสัญญาประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัยสำหรับความเสียหายที่ได้รับการคุ้มครองตามสัญญา การประกันภัยนั้น

3.3) การคัดเลือกวิธีการที่ดี

ภายหลังจากที่บุคคลหรือธุรกิจนั้น ได้ค้นหาวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยวิธีต่างๆ ที่คิดว่าเป็นไปได้แล้ว ในขั้นนี้ก็จะต้องศึกษาถึงโอกาสและความรุนแรงของความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นและตัดสินใจเลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยวิธีหนึ่งวิธีใด หรือหลายวิธีที่คิดว่าดีที่สุดร่วมกัน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อฐานะการเงินของบุคคลหรือธุรกิจนั้นประกอบด้วย เช่น หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีบ่อยครั้งและรุนแรงมาก บุคคลหรือธุรกิจก็อาจจะต้องหลีกเลี่ยงกิจการหรืองานนั้น ๆ เสีย ถ้าหากว่ามีความรุนแรงมาก แต่มีโอกาสที่จะเกิดนานๆ สักครั้ง อาจจะใช้การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัยในรูปของการเอาประกันภัย ควบคู่ไปกับการควบคุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นด้วย

3.4) การปฏิบัติตามแผนหรือวิธีการที่ได้เลือกไว้

หลังจากที่ได้เลือกวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยได้แล้ว ขั้นต่อไป จะต้องศึกษาถึงแนวทางปฏิบัติตามวิธีการเพื่อให้บรรลุผลตามแผนของการจัดการความเสี่ยงภัยที่ได้ตัดสินใจเลือกไว้แล้ว เช่น หากธุรกิจที่ตัดสินใจจะรับความเสี่ยงภัยไว้เอง ก็จะต้องมีมาตรการควบคุมความเสียหาย โดยการติดตั้งเครื่องพ่นน้ำดับเพลิงอัตโนมัติแล้ว ก็จะต้องศึกษารายละเอียดว่าจะต้องติดตั้งที่ใด และที่ระยะห่างเท่าใด ควรจะใช้หัวฉีดแบบใดจึงจะเหมาะสมสำหรับบริเวณนั้นที่สุด หรือในกรณี que เลือกวิธีโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัยก็จะต้องศึกษาถึงเงื่อนไข ข้อคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัยให้ตรงกับความเสี่ยงภัยที่ตนมีอยู่

3.5) ตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงวิธีการให้เหมาะสมกับภัยที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการความเสี่ยงภัยที่ได้ผลดีที่สุด จะต้องมีการติดตามประเมินผลการจัดการนั้นเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบ และวิเคราะห์ผลการปฏิบัติตามข้อ 4 ว่าเป็นไปตามแผน หรือวิธีการที่ปฏิบัติไปแล้วหรือไม่ หากมีข้อที่ควรจะต้องแก้ไข ปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น ธุรกิจมีการขยายกิจการ มีการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำงานทำให้ความเสี่ยงภัยบางอย่างเพิ่มขึ้น หรือลดลง จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยให้เหมาะสมกับภัยที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย (บริษัทประกันคุ้มครองภัย จำกัด (มหาชน), 2545)

ความเสี่ยงภัยมีโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย หรือไม่เกิดความเสียหาย ถ้าไม่มีสาเหตุนั้นๆ เกิดขึ้น เช่น การประกอบอาชีพปลูกข้าวนาปีถูกน้ำป่าไหลหลากเข้าทำลายเป็นเหตุให้เกิดอุทกภัยน้ำท่วม หรือภัยธรรมชาติอื่นๆ ถ้าหากมีสาเหตุหนึ่งสาเหตุใดเกิดขึ้นก็จะสร้างความเสียหายให้กับพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีและเกษตรกร ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อผลผลิตและเกษตรกร จึงควรมีการจัดการความเสี่ยงภัยในการปลูกข้าวนาปี ซึ่งมีวิธีที่เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้และจัดการได้ด้วยตนเอง คือ การทำประกันภัยข้าวนาปี เพื่อโอนถ่ายความเสี่ยงไปยังผู้รับประกันภัย และเมื่อมีภัยเกิดขึ้น เกษตรกรก็จะได้รับเงินชดเชยตามเงื่อนไขของกรมธรรม์ที่ตกลงกันไว้ระหว่างผู้เอาประกันภัย กับ ผู้รับประกัน ภัยเกษตรกรก็จะมีเงินในการไปลงทุนทำการเกษตรหลังเกิดอุทกภัยหรือภัยอื่นๆต่อไปได้

พื้นที่ในตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัยน้ำท่วมในฤดูการเพาะปลูกข้าวนาปี ซึ่งควรมีการจัดการความเสี่ยงด้วยการทำประกันภัยข้าวนาปี เพื่อลดความเสี่ยงในการสูญเสียผลผลิต นับเป็นแนวทางหนึ่งในการบริหารจัดการความเสี่ยงได้ด้วยตัวเกษตรกรเองในการประกอบอาชีพการเกษตรที่อยู่บนพื้นฐานของความเสียหายได้ต่อไป

2.3 หลักเกณฑ์การประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2554

หลักเกณฑ์การประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2554 เป็นหลักเกณฑ์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับการประกันภัยข้าวนาปี ในสร้างความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการประกันภัยข้าวนาปีของ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้เอาประกันภัยหรือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2554)

2.3.1 คุณสมบัติเกษตรกร

- 1) เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ
- 2) เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและได้ขึ้นทะเบียนตามแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2554/2555 รอบที่ 1 (ทพศ.1) รายละเอียดตามเอกสารแนบ 1 ของกรมส่งเสริมการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งนี้ หากเกษตรกรยังมีได้ขึ้นทะเบียน ทพศ.1 ปีการผลิต 2554/2555 ให้ใช้ข้อมูลของเกษตรกรจาก ทพศ.1 ปีการผลิต 2553/2554 รอบที่ 1 หรือแจ้งข้อมูลเนื้อหาที่เพาะปลูกที่เป็นความจริงและเป็นข้อมูลเดียวกับที่จะแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (ทพศ.1) ปีการผลิต 2554/2555 รอบที่ 1 โดยอนุโลม

2.3.2 เป้าหมายการดำเนินงาน

ดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ปลูกข้าวทั่วประเทศ โดยกำหนดสัดส่วนพื้นที่ร่วมโครงการประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่ปลูกตามรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ซึ่งมีพื้นที่ปลูกข้าวทั่วประเทศประมาณ 57 ล้านไร่ และใช้ฐานข้อมูลจากการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวตามโครงการประกันรายได้เกษตรกร เพื่อกระจายเป้าหมายไปในทุกอำเภอที่มีการผลิตข้าว คิดเป็นพื้นที่เป้าหมายรวมทั้งสิ้น 8.3 ล้านไร่ (ประมาณการเป้าหมายรายจังหวัดและอำเภอตามเอกสารแนบ 2 และ 3ตามลำดับ)

2.3.3 ระยะเวลาดำเนินการขอเอาประกันภัย

- 1) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกและจังหวัดชุมพร ตั้งแต่วันที่ 1-31 สิงหาคม 2554
- 2) ภาคใต้ (ยกเว้นจังหวัดชุมพร) ตั้งแต่วันที่ 1-31 สิงหาคม 2554

2.3.4 ภัยธรรมชาติที่คุ้มครอง

ภัยธรรมชาติที่คุ้มครอง ได้แก่ อุทกภัย ฝนทิ้งช่วง ลมพายุ อากาศหนาว ลูกเห็บ และ อักคิภัย (ไม่รวมภัยโรคระบาดและศัตรูพืช)

2.3.5 การขอเอาประกันภัยของเกษตรกร

- 1) เอกสารประกอบการขอเอาประกันภัย

1.1) กรณีเกษตรกรมีแบบ ทพศ.1 ปีการผลิต 2554/2555 ให้พนักงานดำเนินการจัดทำใบคำขอเอาประกันภัย โดยใช้ข้อมูลจาก ทพศ.1 ปีการผลิต 2554/2555

1.2) กรณีเกษตรกรไม่มีแบบ ทพศ.1 ปีการผลิต 2554/2555 แต่มีแบบ ทพศ.1 ปีการผลิต 2553/2554 ให้จัดทำใบคำขอเอาประกันภัย โดยใช้ข้อมูลจาก ทพศ.1 ปีการผลิต 2553/2554 เพื่อประกอบการขอเอาประกันภัย ทั้งนี้หากเกิดภัยต้องใช้ข้อมูลของ ทพศ.1 ปีการผลิต 2554/2555 เพื่อประกอบการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยเท่านั้น

1.3) กรณีเกษตรกร ไม่มี หรือ ยังไม่ได้แจ้งทำแบบ ทพศ.1 ปีการผลิต 2554/2555 และไม่มีแบบ ทพศ.1 ปีการผลิต 2553/2554 ให้พนักงานสอบข้อมูลเบื้องต้นจากเกษตรกร โดยเน้นให้เกษตรกรแจ้งข้อมูลเนื้อหาที่เพาะปลูกที่เป็นความจริงและเป็นข้อมูลเดียวกับที่จะแจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (ทพศ.1) ปีการผลิต 2554/2555 รอบที่ 1

2) การกำหนดจำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัย เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการจะต้องเอาประกันภัยตามจำนวนเนื้อที่ทั้งหมดที่ทำกรเพาะปลูกในอำเภอเดียวกัน ตามที่ได้แจ้งในแบบขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (ทพศ.1) โดยมีหลักเกณฑ์เพิ่มเติม ดังนี้

2.1) กรณีเกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปีอยู่ในหลายอำเภอ เกษตรกรสามารถเลือกเอาประกันภัยในเขตอำเภอใดอำเภอหนึ่งหรือทุกอำเภอก็ได้

ตัวอย่าง นาย ก. เพาะปลูกข้าวนาปีรวมทั้งสิ้น 45 ไร่ ในเขตพื้นที่หลายอำเภอ ดังนี้

อำเภอ A มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 3 แปลง รวมจำนวน 30 ไร่

อำเภอ B มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 2 แปลง รวมจำนวน 10 ไร่

อำเภอ C มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 1 แปลง รวมจำนวน 5 ไร่

นาย ก. ได้ขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวตามแบบ ทพศ.1 เพื่อเข้าร่วมโครงการประกันรายได้สำหรับโครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2554 นาย ก. สามารถเข้าร่วมโครงการและเอาประกันภัยได้ ดังนี้

อำเภอ A จำนวน 30 ไร่ (ต้องซื้อประกันภัยทั้ง 3 แปลง จะแยกซื้อแปลงใดแปลงหนึ่งไม่ได้) และ / หรือ

อำเภอ B	จำนวน 10 ไร่ (ต้องซื้อประกันภัยทั้ง 2 แปลง จะแยกซื้อ แปลงใดแปลงหนึ่งไม่ได้) และ / หรือ
อำเภอ C	จำนวน 5 ไร่ หรือ ซื้อประกันภัยทั้งหมดทุกอำเภอรวม 45 ไร่

2.2) กรณีเกษตรกรซื้อประกันภัยโดยมีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัยต่ำกว่าจำนวนพื้นที่เพาะปลูก (ไร่) ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร (ทพศ.1) หากเกิดความเสียหายขึ้นให้ถือว่าผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประกันภัยเองในส่วนที่แตกต่างกัน และในการคำนวณค่าชดเชย ผู้เอาประกันต้องรับภาระส่วนเฉลี่ยความเสียหายไปตามส่วน ตามหลักการของการประกันภัย (Pro - Rata) โดยบริษัทจะจ่ายค่าชดเชยความเสียหายดังนี้

$$\text{จำนวนเงินค่าชดเชยทั้งหมด} = \left[\frac{\text{จำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัย} \times \text{พื้นที่เพาะปลูกที่ได้รับความเสียหาย}}{\text{พื้นที่เพาะปลูก (ไร่) ทั้งหมดในอำเภอเดียวกันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าว}} \right] \times \text{จำนวนเงินค่าชดเชยต่อไร่} \times \text{กับกรมส่งเสริมการเกษตร (ทพศ.1)}$$

ตัวอย่าง กรณีพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัยมีจำนวนต่ำกว่าจำนวนพื้นที่ที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าว การชดเชยค่าเสียหายจะถูกเฉลี่ยเงินค่าชดเชยตามสัดส่วนของจำนวนพื้นที่เอาประกันภัย กับ จำนวนพื้นที่ขึ้นทะเบียน ตามหลักการที่ระบุข้างต้น เช่น

พื้นที่เพาะปลูกที่ทำประกันเท่ากับ 25 ไร่

พื้นที่เพาะปลูกที่ขึ้นทะเบียนเท่ากับ 50 ไร่

พื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหายโดยสิ้นเชิง 10 ไร่และเกิดขึ้นในช่วงเพาะปลูก 90 วัน

เงินค่าชดเชยที่จะจ่ายให้กับผู้เอาประกันภัยจะถูกเฉลี่ยเนื่องจากซื้อประกันต่ำกว่าพื้นที่เพาะปลูกจริงตามทะเบียนผู้ปลูกข้าว ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{เงินค่าชดเชยทั้งหมด} &= (25 \times 10) \times \frac{1,400}{50} \\ &= 7,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

2.3) กรณีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัยมากกว่าจำนวนพื้นที่ที่ขึ้นทะเบียนปลูกข้าว เกษตรกรต้องแสดงหลักฐาน ทพศ.1 กับ บริษัท ภายใน 15 วัน นับจากวันที่แจ้งขึ้นทะเบียนปลูกข้าวกับกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อรับสิทธิ์ในการคืนเบี้ยประกันสำหรับพื้นที่ประกันภัยในจำนวนที่แตกต่างกัน

2.3.6 การเปิดบัญชีเงินฝาก

เกษตรกรต้องมีบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ใช้สมุดคู่ฝาก (ยกเว้น บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ที่มีเงื่อนไขพิเศษ เช่น บัญชีเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ) ณ สำนักงาน ธ.ก.ส. สาขาที่เกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกที่เอาประกันภัยตั้งอยู่ หากเกษตรกรรายใดเปิดบัญชีไว้แล้วตามโครงการประกันภัยรายได้เกษตรกร ไม่ต้องเปิดบัญชีใหม่อีก

2.3.7 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย

อัตราค่าเบี้ยประกันภัยรวมทั้งสิ้น 129.47 บาท ต่อไร่ (เบี้ยประกันภัยสุทธิ 120.00 บาท ต่อไร่ + ภาษีมูลค่าเพิ่มแลอากรแสตมป์ 9.47 บาท ต่อไร่ รวมเป็นเงิน 129.47 บาทต่อไร่) เนื่องจากมีการสมทบค่าเบี้ยประกันภัยทั้งจากรัฐบาลและธนาคารตามมาตรการสร้างแรงจูงใจ 3 ค่าเบี้ยประกันภัยของเกษตรกรสามารถจำแนกรายละเอียดได้ ดังนี้

1) กรณีเป็นเกษตรกรทั่วไป

1.1) เกษตรกรรับภาระ	อัตราไร่ละ	60.00	บาท
1.2) รัฐบาลสมทบ	อัตราไร่ละ	69.47	บาท
	รวม	<u>129.47</u>	บาท

2) กรณีเป็นเกษตรกรลูกค้าเงินกู้ของธนาคารตามข้อบังคับฉบับที่ 44

2.1) เกษตรกรรับภาระ	อัตราไร่ละ	50.00	บาท
2.2) ธนาคารสมทบ	อัตราไร่ละ	10.00	บาท
2.3) รัฐบาลสมทบ	อัตราไร่ละ	69.47	บาท
	รวม	<u>129.47</u>	บาท

2.3.8 มาตรการจูงใจ

เกษตรกรลูกค้าเงินกู้ของธนาคารตามข้อบังคับฉบับที่ 44 ที่ขอเอาประกันภัยนอกจากได้รับการอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยจากธนาคารในอัตราไร่ละ 10 บาท ตามข้อ 3.7.2 แล้ว หากเกษตรกรดังกล่าวมีหนี้เงินกู้ปกติวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกข้าวนาปี (รหัสผลิตภัณฑ์ 01) จะได้รับการลดดอกเบี้ยเงินกู้ของหนี้เงินกู้ดังกล่าวในอัตราร้อยละ 1 ต่อปี จากอัตราดอกเบี้ยปกติที่เรียกเก็บจากลูกค้าเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือนนับจากวันที่ขอเอาประกันภัย

2.3.9 การประเมินความเสียหายเพื่อจ่ายค่าชดเชย

ใช้วิธีการประเมินความเสียหายที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เป็นเกณฑ์ในการจ่ายค่าชดเชย ซึ่งเป็นแนวทางการให้ความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2546 และแก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2552 รวมถึงหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2551 และหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติปลีกย่อยเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการเกษตรผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. 2552 ซึ่งมีขั้นตอนโดยสรุป ดังนี้

- 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศพื้นที่ภัยพิบัติโดยระบุประเภทของภัยพื้นที่ที่เกิดภัย วันเดือนปีที่เกิดและสิ้นสุดภัย
- 2) เกษตรกรแจ้งความเสียหาย ตามแบบยื่นความจำนงขอรับการช่วยเหลือ แบบ กษ 01 รายละเอียดตามเอกสารแนบ 4 พร้อมลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน
- 3) ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน หรือนายก อบต. หรือนายกเทศมนตรี พิจารณาและลงชื่อรับรองความเสียหายในแบบ กษ 01 เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อเท็จจริง
- 4) เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายด้านปศุสัตว์/ประมงอำเภอ ตรวจสอบเกษตรกรว่าได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดในการให้ความช่วยเหลือหรือไม่ รวมทั้งประเมินความเสียหายตามแบบ กษ 01 ตามหลักเกณฑ์และอัตราการให้ความช่วยเหลือตามระเบียบกระทรวงการคลังฯ พร้อมลงนามรับรอง และบันทึกข้อมูล กษ 01 เข้าโปรแกรมการให้ความช่วยเหลือและประมวลตามแบบประมวลรวบรวมการช่วยเหลือรายหมู่บ้าน (แบบ กษ 02) รายละเอียดตามเอกสารแนบ 5

พร้อมลงนามรับรอง และติดประกาศในสถานที่ราชการ อบต. ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน กำหนด ไม่น้อยกว่า 3 วัน กรณีมีผู้คัดค้านให้ดำเนินการไปตรวจสอบความถูกต้องตามแบบ กษ 01 ใหม่ทั้งหมด

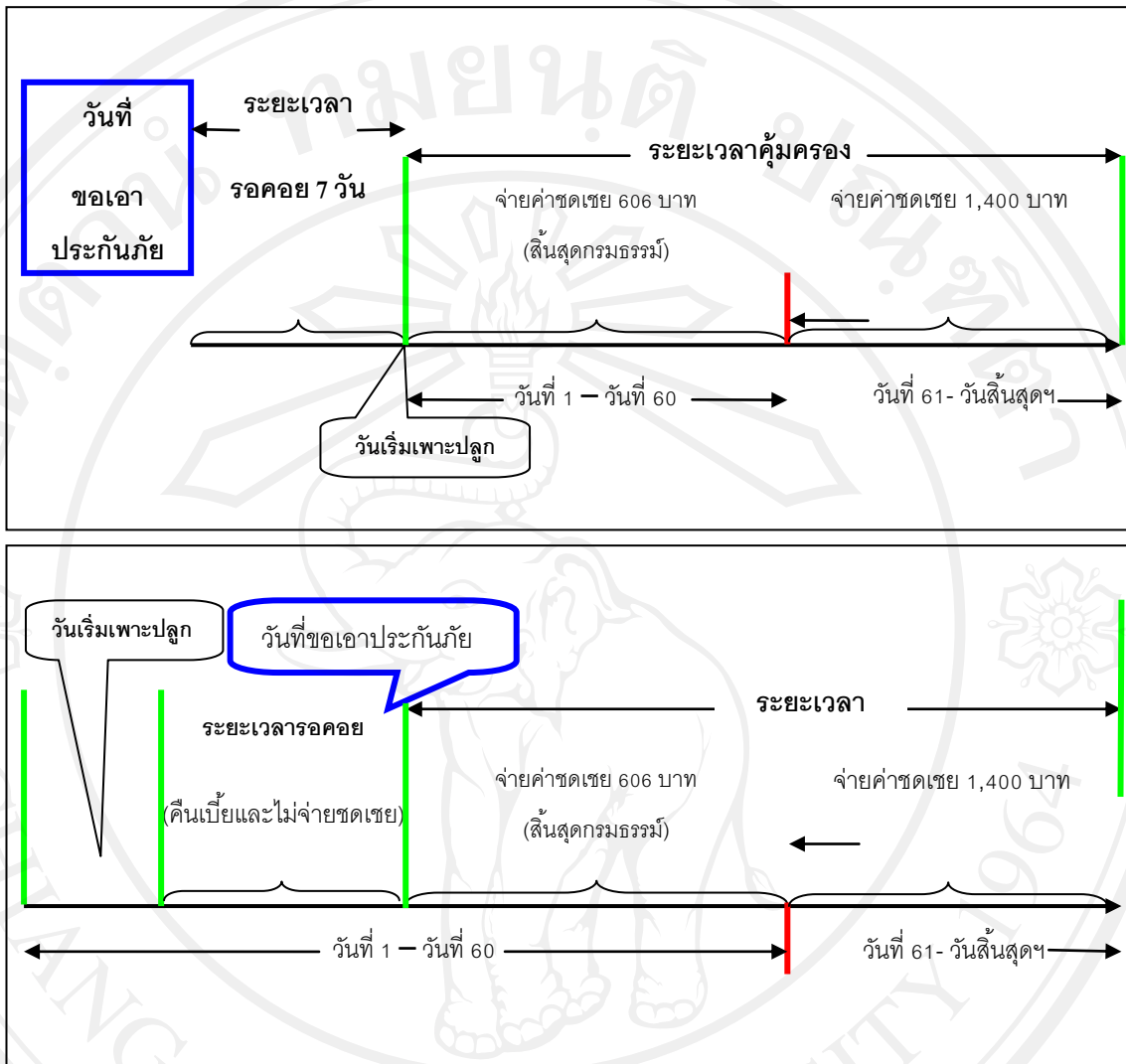
5) คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) ซึ่งประกอบด้วย นายอำเภอเป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอหรือผู้แทน ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนั้นเป็น กรรมการ และปลัดอำเภอหัวหน้าฝ่ายความมั่นคง เป็นกรรมการและเลขานุการ พิจารณาให้ความเห็นชอบข้อมูลในแบบ กษ 02 หากเห็นชอบ ก.ช.ภ.อ. จะลงนามรับรองแบบ กษ 02 พร้อมจัดส่งสำเนาแบบ กษ 02 ที่เห็นชอบข้างต้นให้แก่ ธ.ค.ส. สาขาต่างๆ ที่ให้บริการในพื้นที่อำเภอนั้นเพื่อรวบรวมจัดส่งให้บริษัทผู้รับประกันภัยใช้ประกอบการพิจารณาจ่ายค่าชดเชยให้แก่เกษตรกรที่เอาประกันภัยต่อไป

2.3.10 อัตราการจ่ายค่าชดเชย

เกษตรกรจะได้รับค่าชดเชยจากบริษัทอื่นเนื่องมาจากภัยที่ได้รับความคุ้มครองตามข้อ 2.3.4 โดยจำแนกออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

- 1) หากเกิดความเสียหายในช่วงระหว่างวันที่ 1 ของวันเริ่มเพาะปลูกถึงวันที่ 60 จะได้รับค่าชดเชยในอัตรา 606 บาทต่อไร่ และสิ้นสุดการคุ้มครองกรมธรรม์ประกันภัย
- 2) หากเกิดความเสียหายในช่วงตั้งแต่วันที่ 61 นับจากวันเริ่มเพาะปลูกจนถึงวันสุดท้ายที่ต้นข้าวนาปียังคงยืนต้นอยู่ในแปลงเพาะปลูกก่อนการเกี่ยวเกี่ยว จะได้รับค่าชดเชยในอัตรา 1,400 บาทต่อไร่

ทั้งนี้ กำหนดให้มีระยะเวลารอคอย (waiting period) หมายถึง ระยะเวลา 7 วันแรกนับแต่วันที่ผู้เอาประกันภัยได้ขอเอาประกันภัย บริษัทจะไม่จ่ายชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันภัยในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อข้าวนาปีที่เอาประกันภัยตามที่ระบุไว้ในตารางกรมธรรม์ประกันภัย ซึ่งหากเกิดความเสียหายอย่างสิ้นเชิงตามข้อมูลความเสียหายในแบบ กษ 02 ในระยะเวลาดังกล่าวบริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยต่อไป ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 ระยะเวลาการจ่ายค่าชดเชยในกรณีต่างๆ (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ,2554)

2.3.11 การนับระยะเวลาเกิดภัย

วันที่เกิดภัยให้ใช้วันกึ่งกลางระหว่างวันที่ภาครัฐประกาศเริ่มต้นภัยพิบัติและวันที่ภาครัฐประกาศสิ้นสุดภัยพิบัติ ตัวอย่างเช่น ประกาศเกิดภัยพิบัติระหว่างวันที่ 1-5 กันยายน 2554 ให้ถือว่าวันเกิดภัยคือวันที่ 3 กันยายน 2554

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่า ครัวเรือนมีการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติจากภาครัฐ เกษตรกรไม่มีความต้องการทำประกันภัย ดังนั้นจึงได้กำหนดสมมุติฐานกรณีรัฐบาลไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติพบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรยอมรับการทำประกันภัย เพราะมีความเสี่ยงภัยธรรมชาติสูง และพื้นที่เกษตรได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด รวมถึงอัตราค่าเบี้ยประกันภัยไม่เกินร้อยละ 5 ของมูลค่าสินค้าใหม่สดเชย มีเกษตรกรที่ไม่ยอมรับการประกันภัยเป็นส่วนน้อย เนื่องจากมีรายได้น้อย นอกจากนี้เกษตรกรมีความต้องการให้ภาครัฐช่วยจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยให้บางส่วน รวมทั้งต้องการให้ภาครัฐประจักษ์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงกับเกษตรกร จากผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกันภัยของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ความไม่พอใจ และความไม่สนใจในเงื่อนไขของการประกันภัย สามารถพยากรณ์การประกันภัยของ ตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้มีอิทธิพลต่อการประกันภัยของเกษตรกร ถ้าอายุมากขึ้น 1 ปี จะมีผลให้การยอมรับการประกันภัยลดลง ความไม่พอใจ และความไม่สนใจก็เช่นเดียวกัน ถ้าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย มีผลให้การยอมรับการประกันภัยเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามคือลดลงเช่นกัน

จุฑาทอง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร : กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีวิธีการจัดการความเสี่ยงได้ด้วยตนเองบ้าง และให้รัฐดูแลบางส่วน การใช้วิธีประกันภัยจะช่วยให้มีความมั่นใจในการลงทุนเพาะปลูกมากขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีความเข้าใจวิธีการและประโยชน์ของการประกันภัยโดยทั่วไป ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเอาประกันภัย คือ อัตราเบี้ยประกันภัย ทุนประกันภัย และความน่าเชื่อถือของตัวกลางประกันภัย ส่วนการประเมินผลเกษตรกรผู้มีประสบการณ์เอาประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่า เกษตรกรใช้เงินลงทุนในระยะแรกสูง อัตราค่าเบี้ยประกันภัยสูงเมื่อเทียบกับวงเงินความคุ้มครอง และยังไม่พึงพอใจกับระยะห่างระหว่างแปลงเพาะปลูกกับสถานีวัดน้ำฝนที่กำหนดไว้ สิ่งที่เกษตรกรต้องการให้มีการปรับปรุงจากกรมธรรม์ที่ขายในปัจจุบัน คือ อัตราค่าเบี้ยประกันภัย ระยะห่างของสถานีวัดน้ำฝน ประเภทของภัยที่รับประกันที่จำกัดอยู่เฉพาะภัยแล้ง ในส่วนของความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เอาประกันภัยแล้งสำหรับข้าวพบว่า เกษตรกรพึงพอใจต่ออัตราเบี้ยประกันภัย และการจ่าย

สินไหมทดแทนก็มีความสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เกษตรกรกลุ่มนี้สนใจที่จะเอาประกันภัยในฤดูกาลเพาะปลูกหน้า เนื่องจากเห็นว่าการประกันภัยเป็นเครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงต่อต้นทุนการผลิตที่ดี

พรชัย (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล อำเภอโคกสำโรง อำเภอยะบะดี จังหวัดลพบุรี อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอายุเฉลี่ย 44 ปี เกษตรกรในโครงการมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ยครอบครัวละ 4 คน มีขนาดพื้นที่ของตนเองเฉลี่ยครอบครัวละ 40 ไร่ ปริมาณผลผลิตฝ้ายเฉลี่ยไร่ละ 184 กก. รายได้จากการปลูกฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการเฉลี่ย 2,417 บาท และต่ำกว่าเกษตรกรนอกโครงการ ความต้องการของเกษตรกรที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการประกันพืชผล พบว่าเกษตรกรส่วนมากต้องการวงเงินสินเชื่อในการปลูกฝ้าย ต้องการให้อัตราเบี้ยประกันฝ้ายเป็น 71-80 บาทต่อไร่ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับวงเงินเอาประกันภัยฝ้ายต่อไร่อยู่ระหว่าง 1,901-2,200 บาท เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ มาเยี่ยมให้คำแนะนำและตรวจสอบแปลงประกันภัยพืชผล ผลพิสูจน์สมมติฐาน ปรากฏว่ารายได้จากฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ แต่ไม่มีความแตกต่างในเรื่องความต้องการที่จะเอาประกันภัยพืชผลในปีต่อไปของเกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล

วิชิต และ วิณา (2545) ได้กล่าวถึง การประกันภัยพืชผลในประเทศที่พัฒนาแล้วไว้ดังนี้ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว มีการใช้การประกันพืชผลเป็นนโยบายสาธารณะ เพื่อลดผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นต่อพืชผลของเกษตรกร เกษตรกรจะได้รับเงินชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น การประกันภัยพืชผลในประเทศที่พัฒนาแล้วมีหลายโปรแกรมด้วยกัน เช่น โปรแกรมพื้นฐานเป็นการประกันภัยพืชผลจากภัยพิบัติธรรมชาติโดยให้การคุ้มครองการลงทุนของเกษตรกรในระดับหนึ่ง ซึ่งในโปรแกรมพื้นฐานนี้รัฐจะจ่ายเงินสมทบเบี้ยประกันภัยในสัดส่วนที่สูงหรือให้ทั้งหมด และหากเกษตรกรต้องการซื้อความคุ้มครองการลงทุนสูงขึ้นและ/หรือคุ้มครองปริมาณผลผลิต และ/หรือคุ้มครองราคา เกษตรกรจะต้องรับผิดชอบในเบี้ยประกันภัยที่เพิ่มขึ้นเอง

ในสัดส่วนที่สูงขึ้น โดยรัฐจะลดการจ่ายเงินสมทบเบี้ยประกันภัยลง การมีสิทธิตามกรมธรรม์จะช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสที่จะขอกู้จากสถาบันการเงินทั่วไประบายขึ้น และค่าสินไหมทดแทนที่จ่ายให้กับเกษตรกรผู้ประสบภัยส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดมาจากเงินของเกษตรกรด้วยกัน (รัฐช่วยจ่ายค่าสินไหมทดแทนด้วยส่วนหนึ่งจากเบี้ยประกันภัยที่รัฐจ่ายสมทบ) นั่นคือ เกษตรกรที่มีความเสี่ยงเหมือนกันรวมตัวกัน จะช่วยรับภาระความเสี่ยงร่วมกัน ค่าเบี้ยประกันภัยพืชผลที่เกษตรกรจ่ายจะถือเป็นต้นทุนการเพาะปลูก ซึ่งจะสะท้อนไปที่ราคาขายเป็นการผลัดภาระไปที่ผู้บริโภคอีกต่อหนึ่งในทัศนะของภาคเอกชน หากโปรแกรมการประกันภัยพืชผลขึ้นพื้นฐานใช้ทดแทนการให้ความช่วยเหลือเฉพาะกิจเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น รัฐจะต้องเป็นผู้แบกภาระของเบี้ยประกันภัยในโปรแกรมพื้นฐานนี้ทั้งหมดเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ จากโปรแกรมการประกันภัยพืชผลขึ้นพื้นฐานนี้ จะทำให้เกษตรกรผู้ประสบภัยมีสิทธิที่เรียกร้องความเสียหายตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ได้ จึงมีความแน่นอนและชัดเจนเกี่ยวกับความคุ้มครองเงินต้นทูลที่ได้ลงทุนไป แตกต่างไปจากการให้ความช่วยเหลือเฉพาะกิจ ซึ่งไม่มีความแน่นอน ทำให้อาชีพเกษตรกรไม่มีความมั่นคง

วมนันยา (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการประกันภัยพืชผลศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เอาประกันภัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 30-49 ปี ระดับการศึกษา ป.1-ป.4 รายได้ 5,001-30,000 บาทขึ้นไป การถือครองที่ดิน 10-39 ไร่ ทักษะคิดที่มีต่อโครงการอยู่ในระดับปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า เกษตรกรที่มีเพศ อายุ รายได้ แตกต่างกัน มีทักษะคิดต่อโครงการไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐาน แต่เกษตรกรที่มีเนื้อที่ถือครองที่ดินแตกต่างกัน มีทักษะคิดต่อโครงการแตกต่างกัน เป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อรศรัณย์ (2549) ได้กล่าวถึงการประกันภัยโดยใช้ดัชนีไว้ดังนี้ กรมธรรม์การประกันภัยแบบใหม่ๆ ได้เกิดขึ้นเพื่อช่วยโอนความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติออกจากภาคเกษตรกรรม กรมธรรม์เหล่านี้เป็นที่รู้จักกันในนาม “กรมธรรม์ประกันภัยแบบ ดัชนี” (Index insurance products) ลักษณะเด่นที่แตกต่างของการประกันภัยแบบดัชนีจากการประกันภัยแบบทั่วไป คือ การไม่จำเป็นต้องมีการประเมินความเสียหายก่อนการจ่ายประกัน เนื่องจากการชดเชยค่าสินไหมทดแทนของกรมธรรม์แบบดัชนีไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสียหายส่วนบุคคลของผู้เอาประกันภัยแต่ละราย หากแต่ใช้ค่าตัวแทนที่ได้มาจากดัชนีพื้นฐานของกรมธรรม์ในการคิดคำนวณค่าความ

เสียหายอันนำไปสู่การจ่ายค่าสินไหมทดแทนตามอัตราที่ได้กำหนดเอาไว้แล้วล่วงหน้า มีเกณฑ์หลายอย่างที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ และได้ถูกนำมาใช้สร้างดัชนีอันเป็นพื้นฐานของกรรมธรรม์ประกันภัย เกณฑ์ต่างๆเหล่านี้ได้แก่ ค่าทางอุตุนิยมหาวิทยาลัยต่างๆ ผลผลิตต่อพื้นที่ อัตราภาระต่อพื้นที่ ค่าต่างๆที่ใช้วัดปริมาณ น้ำในแม่น้ำหรือกระแสน้ำ ค่าริกเตอร์ของแผ่นดินไหว ค่าความเร็วลม ฯลฯ The Commodity Risk Management Group ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของธนาคารโลกได้เป็นผู้ดำเนินการดำเนินการโครงการนำร่องต่างๆ ซึ่งทดลองใช้เครื่องมือดัชนีในการบริหารจัดการความเสี่ยงในภาคเกษตรกรรม โครงการนำร่องเหล่านี้ได้นำความก้าวหน้ามาสู่วงการประกันภัย และได้สร้างทางเลือกใหม่ในการประกันภัยอันเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้ให้ประกันและเกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนา

บริบทด้านของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี

- เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีทั้งหมด 356 ราย
- เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีกลุ่มตัวอย่าง 188 ราย
- เกษตรกรเคยได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ จำนวน 37 ราย ไม่เคย 151 ราย
- เมื่อประสบภัยจะได้รับความช่วยเหลือจาก อปท.

บริบทด้านพื้นที่ตำบลโป่งน้ำร้อน

- พื้นที่ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการเกษตรจะเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา
- มีลำน้ำแม่ใจไหลผ่านพื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบล
- ภัยพิบัติส่วนใหญ่ ได้แก่ อุทกภัย น้ำป่าไหลหลาก และดินโคลนถล่ม ส่งผลให้เกิดความเสียหายกับพื้นที่อย่างมาก

ปัจจัยภายใน

- ความเสี่ยงภัยของพื้นที่ต่ำ
- ภาระหนี้สินมาก
- ไม่มีความสามารถในการจ่ายเบี้ยประกันภัยข้าวนาปี
- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับอัตราเงินชดเชย
- ไม่มีความรู้ความรู้อันเกี่ยวกับระยะเวลาการได้รับเงินชดเชย

ปัจจัยภายนอก

- ไม่ทราบว่ามีการประกันภัยข้าวนาปี
- ไม่เคยมีใครเคยทำประกันภัยข้าวนาปีเลย
- อัตราค่าเบี้ยประกันภัยข้าวนาปีสูง
- อัตราเงินชดเชยน้อย
- ไม่เห็นถึงความสำคัญของการประกันภัยข้าวนาปี

แนวทางสนับสนุนการตัดสินใจทำประกันภัยข้าวนาปี

- มีแหล่งเงินทุนให้กู้ยืม เพื่อใช้ในการจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยข้าวนาปี
- สามารถนำไปยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีบำรุงท้องที่ได้
- สามารถนำไปใช้เป็นส่วนลดในการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรกับ ธ.ก.ส. ได้
- การเล่นเกมประกันอุบัติเหตุ